

MAGYAR PÉNZÜGY

PÉNZINTÉZETEK ÉS RÉSZVÉNYTÁRSULATOK KÖZLÖNYE

KÖZGAZDASÁGI, PÉNZ-, BIZTOSÍTÁS-, KÖZLEKEDÉS-, KERESKEDELEM- ÉS IPARÜGYI SZAKLAP

«KERESKEDELMI KÖZLEMÉNYEK» «MAGYARORSZÁGI CZÉGEK TÁRA» ÉS «HITELES SORSOLÁSI ÉRTEBITŐ» MELLÉKLETEKKEL

<p>Előfizetési ár, a Kereskedelmi Közlemények, Magyarországi Cégek Tára és Sorsolási Értesítővel: Egész évre 10 frt — félévre 5 frt. — Egyes szám 20 kr.</p>	<p>MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN. FELELŐS SZERKESZTŐ KORMOS ALFRÉD.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII. Kerepesi-út 32. Előfizetések és hirdetések felvételnek a Franklin-Társulat kiadóhivatalában is.</p>
--	---	--

Tartalom: Elég. — A pénz- és értékpapírcsere. — Az agrárkérdés. — A váltóhamisítás. — Törvény az iszákosság ellen. — A budapesti gabna-tőzsdéről. — Különfélék. — Hirdetések.
«Kereskedelmi Közlemények» című mellékletünk f. é. 3. száma lapunk mai számához mellékelte.
«Hiteles Sorsolási Értesítő» című mellékletünk f. é. 4-ik száma lapunk mai számához mellékelte.

Elég.

Egy dán példabeszéd szerint nem jó a szelet kergetni. E példabeszéd jut eszünkbe, midőn az értéktőzsde mai üzleti tevékenységét tekintjük, mely nagyon hasonlít a szél kergetéséhez. Jótékony áramlat indult meg pár hét előtt úgy a budapesti, mint a bécsi értékpiacon. A konverzióműveletek rendkívüli sikere, a külföldi pénzpiacok bizalma, melylyel az osztrák-magyar monarchia hitele honoráltatott, a valutaműveletek szerencsés keresztülviteléhez fűződő jogos remények és a kedvező politikai helyzet mind oly összeható tényezőkként jelentkeztek, melyek egyszerre felébresztették az üzletkedvet, meglevenítették az eddig télen nagytőkét, szóval előidéztek azon, eddig nálunk csak ritkán és rövid időközökre kiterjedt tünetet, melyet élénk üzleti tevékenységnek nevezünk.

Az értéktőzsdén kifejlődött rendkívül nagymérvű üzleti áramlat ellen nem is lehetett senkinek kifogása, sőt azt az új korszak kedvező előjelének kell tekintenünk; nem lehetett kifogást emelni azon mulékony jelenség ellen sem, hogy némely érték árfolyama meg nem okolható magasságra emelkedett; mert minden üzleti felélénkülés szükségkép magával hozza ezt, mivel a vétel és eladás lázas tevékenységének közepette a higgadtan számító és az esélyeket mérlegelő elővigyázat nem gyakorolhatja kellő erélylyel ellenőrző befolyását. A tőkék elhelyezésére törekvés, a tőkének az alacsony kamatláb elől a több jövedelmet ígérő értékek felé irányulása, a helyzet természetes folyamánának volt tekintendő, de másfelől minden józan számításnak oda kelle irányulni, hogy mihelyt a mozgó tőkék elhelyezkednek, a szokatlan, mondhatni hatványra emelt üzleti tevékenység is visszatér rendes medrébe.

E feltevésnek azonban ellenkezője látszik bekövetkezni. A több, mint két hét óta tartó áramlat mitsem veszít élénkségéből, sőt inkább fokozódik. Ezt azonban már nem az elhelyezést kereső tőke mozgalma, hanem az üzérkedés idézi elő. Az embereket magával ragadta az üzérkedés epidemikus természetű láza és most ők kergetik a szelet, mely kezdetben a tőkét kergette. Nyilván-

való, hogy ma már a tőzsdét az üzérkedés szenvedélye tartja izgatottságban és hogy a vételek már nem annyira a tőke jövedelmező elhelyezése, mint sokkal inkább a vételnek ismételés útján nyereséggel lebonyolítására irányulnak. Az üzerek pedig sietnek felhasználni a régóta nélkülözött kedvező alkalmat és igyekeznek a nyervágyó közönséget az üzérkedés tömkelegébe belezaklatni. — Most vagy soha — ez a jelszó. A ki nyerni akar, siessen a tőzsdére és ne szalaszsa el a vissza nem térő kedvező alkalmat. És az emberek sietnek, vesznek és adnak, szóval kergetik a szelet és nem emlékeznek meg arról, hogy ezer meg ezer ilyen szélkergető ember merült már el a mocsárba.

A tőzsdén az üzérkedés vette át a vezető szerepet, azt elég ok bizonyítja. Különös jelenségek tűnnek fel, melyek csak a szenvedélylyel, vakon, és mindent kockára tevő elhatározással üzőt spekulációban lelik fel magyarázatukat. Némely értékpapír, mely eddig névleg nem, de tényleg az exotikus papírok közé soroltatott, egyszerre soha el nem ért magas árfolyamon jegyeztetik. A bécsi és budapesti tőzsdék hivatalos árjegyzései feltűnő eltéréseket mutatnak, így például február 21-én a déli vasut részvényei Budapesten 104—104.75, Bécsben 102.75—103.75, az osztrák-magyar államvasut értékei Budapesten 309.25—309.50, Bécsben 308.50—309.25; az osztrák hitelintézet részvényei Budapesten 331.70—331.90, Bécsben 330.70—331.10 árfolyammal jegyeztettek. Miért magasabban itt, mint ott? mert az üzérkedés nem számít, hanem játszik.

A newyorki tőzsdén az amerikai vasuti társaságok kalamitásai és az aranykivitel miatt felmerült baisse egyszerre megdöbbentette a bécsi tőzsdét és ez a hatás érezhetővé válik a budapesti tőzsdén is. Miért, mi okból alterálja e tengerentuli esemény a mi pénzpiacunkat? Azért, mert az üzérkedés minden iránt fogékony, a falevél ingásától is megretten. Egyébként világos, hogy az üzérkedés már komolyam kezd számot vetni a következményekkel és elég egy berlini sürgöny, mely alacsonyabb jegyzéseket jelent, hogy a vételkedv eladási kedvvé változzék át. A fölcsigázott árfolyamok rendkívül nagy értéket képviselnek, mely nyomasztó teherként nehezül mindazokra, kik az üzérkedésnek részesei, sokan jókor és szerencsésen megfognak szabadulni a nyomasztó teher sulya alól, de valakinek helyt kell állani és ha majd előbb vagy utóbb visszatér az üzleti tevékenység szokott medrébe, a helytálló fogják a játék árát megfizetni.

A helyzet pedig már a közelebbi jövőben okvetlenül változni fog. — A magyar koronajáradék hátralékos részlete rövid idő múlva aláírás alá fog bocsáttatni, az aláírások más irányba fogják terelni a figyelmet és a még el nem helyezett tőke új mezőre talál. Ez lesz egyik oka annak, hogy némely érték erőszakolt árfolyama visszamegy, a másik egészen természetes ok pedig az, hogy ma már nem az állandó elhelyezést kereső, hanem csak névleg létező tőkék szerepelnek az értékpiacon, ezek szereplése azonban csak nagyon rövid életű lehet. Befog tehát következni a mai helyzet ellentállása, midőn majd a contremine csinálja meg az üzleti élénkséget retrograd irányban. Reméljük, hogy a 2—3 heti üzleti élénkséget nem fogjuk kisebbszerű krachchal megfizetni, de ha az üzérkedési láz tovább tart, ennek a bekövetkezhetése sincs kizárva, sőt máris vannak, a kik aggódva tekintenek a jövő felé.

Elég tehát, az üzleti élénkségből is nagyon elég, talán sok is a közönségnek abban való részvétele. Örömmel, de optimizmus nélkül regisztráltuk annak idején az új aera kezdetét jelző áramlat megindulását, most pedig kötelességszerűen, pesszimizmus nélkül intjük ovatosságra a közönséget. Nem csupán egyesek vagyongeréke, de összes közgazdasági érdekeink megkívánják az óvatosságot. Nem szabad, hogy könnyelmű üzérkedésre való hajlammal megbizhatóságunkat, hitelünket a külföldön diskreditáljuk, nem szabad, hogy ép most, az átmeneti korszak folyamán pénzügyi kalamitásokba bonyolódjunk. Nagyon sok okunk van megfogadni a józan ész tanácsát, mely ebből áll: elég!

A pénz- és értékpapírpiacon.

A hausse állandósította magát a budapesti és bécsi tőzsdén. Kisebbségi forgalomról már két hét óta szó sem lehet és csak nagyobb mozgalom hoz változatosságot az üzletbe. A konverziók sikere okozta eme óriási ármozgalom idáig alig látott jelenségeket vet felszínre. A budapesti és bécsi tőzsde — különösen kiemelendően tartjuk, hogy az *előbbi is* — vezérszerepet játszanak a világpiacon és Frankfurt, Berlin és még egy csomó kisebb-nagyobb tőzsde most már nem is kezd meg napi üzletét, míg az első bécsi vagy budapesti telegramot meg nem kapta. Pedig — nem is olyan régen — nálunk, valamint Bécsben is, mi vártuk a berlini és párisi első jegyzéseket és addig csak néhány helyi papírban történt egy-egy kötés, nem lévén tudatában annak, hogy tulajdonképpen milyen irányt is kell követnünk: hausse-t avagy baisse-t?

Érdekes továbbá — és ez szintén egyik kiváló jelensége a mostani korszaknak — hogy a hausse nem csupán több, vagy kevesebb papírra szorítkozik, de kiterjed valamennyi értékre: nemzetközi értéket úgy, mint helyi papírt egyaránt felkeres a spekuláció, valamint a nagy közönség is, magasra hajtva fel az árfolyamokat. A forgalom soha nem remélt arányokat ölt és alig van értékpapír, mely ne mutatna nevezetes áremelkedést.

Van azonban olyan *hátrányos* jelentősége is a mostani hausse-mozgalomnak, melyet nem hagyhatunk szó nélkül. A tőzsde naponta olyan turbolens mozgalom színhelye, mint ritkán és az árfolyamok folytonos hullámlásában vannak felfelé. Egy bizonyos határig, elismerjük meg van ennek a magyarázata és jogosultsága. A konverziók egyhamar el nem feledhető sikere, a pénzűzés és még több rendbeli helyi és nemzetközi ok megadja az irányzat jogosultságát; most azonban megállj-t parancsol a józan ész. Ezt a megállj-t, melynek ideje már elérkezett, a tőzsde nem látszik észrevenni. Már az eddig elmondottak szerint sem teljesen egészségesek a viszonyok: a kérdés azonban annyival inkább fontos, mert annak hordereje a hivatott tőzsdei elemek ténykedési körén belül is esik. A tőzsdepalota zsufolt termében az utolsó időben nagy számban nem hivatott elemek is szerepelnek. A gyors meggazda-

godás vágya egy sereg hivatlan embert vitt a tőzsdére és az árfolyamok gyors emelkedésétől elvakítva, mindtöbben próbálnak szerencsét a tőzsdén.

Ismételjük, a körülmények meglehetősen indokolják azt a rózsás hangulatot, mely jelenleg a tőzsdéken uralkodik; nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a nagy pénzűzés, mely a hausse legfőbb bázisa, jórészt az üzletelenség; a kereskedelmi és ipari vállalatok pangásának következménye.

A *belföldi pénzpiac* helyzete még mindig igen kedvező, dacára annak, hogy a tőzsde óriási forgalma nagy összegeket abszorbeál és a gabnaüzlet megélénkülésén kívül az utimó is kezdi már előrevetni árnyát. A váltóleszámitolás ennek folytán állandóan szűk keretekben mozog és csakis a kamatláb emelkedett egy csekélységgel. A hajózás megnyíltával a gabnaüzlet, valamint egyéb kereskedelmi ágak üzletkörének megélénkülése járván, ez időpontra valószínűleg kissé emelkedett kamatlábokról leszünk kénytelenek beszámolni. Az osztrák-magyar bank a nyílt piacon változatlanul $3\frac{3}{8}$ — $3\frac{1}{2}$ %-on vásárol; $3\frac{1}{4}$ %-on is kapható azonban pénz prima helyi papír ellenében, sőt egyes malomváltók $3\frac{1}{8}$ %-on is elhelyezhetők. A *kamatlábak Budapesten*: elsőrendű helyi papír $3\frac{1}{4}$ — $3\frac{1}{2}$ %, 3 hónapos tárczaváltók $3\frac{3}{4}$ — $4\frac{1}{4}$ %, 4 hónaposok $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ %, hosszabb lejáratuak $4\frac{1}{2}$ — $4\frac{3}{4}$ %. — *Bécsben* hasonló viszonyok uralkodnak, azzal a különbséggel, hogy az osztrák-magyar bank itt $3\frac{1}{8}$ %-on is vásárol prima helyi papírt, azonban pénz prima bankváltókra 3% on is kapható.

Az *osztrák-magyar bank* legutolsó médió-kimutatása teljesen visszatükrözi a pénzpiac helyzetét. Látunk azonban meg valamit, a mire már eleve felhívtuk a bank vezető köreinek figyelmét: azt, hogy a most uralkodó politikával, mely tulajdonképpen egy óriási non sens, a jegybank előbb-utóbb el fogja veszíteni azt a vezérszerepet, melyet addig vitt s lesz belőle egy egyszerű jegykibocsátó intézet, mely csak azért van, mert *kell*, hogy legyen. Tényleg a legutolsó kimutatás szerint a bank kezéből teljesen kiesett a főüzletág: az eszköpté és működése mindössze a régi üzletek lebonyolítására szorítkozik. — A kimutatás szerint a *váltóleszámitolás* $6\frac{1}{4}$, a *lombard* $\frac{1}{2}$, a *bankjegyforgalom* pedig $6\frac{1}{4}$ millió frttal csökkent. Az *adómentes jegytartalék* emelkedése ennek megfelelően majdnem $6\frac{1}{2}$ millió frtot tett ki.

A *külföldi pénzpiac* helyzete változatlanul kedvező. A tőzsdék ugyan a forgalom élénkülése folytán mind nagyobb igényekkel lépnek fel, ez azonban alig gyakorol hatást a pénzpiacra, sőt a kereskedelem folytonos pangása egyes helyeken a kamattételnek újabb cökkenését vonta maga után. A kamatláb a nyílt piacon *Berlinben* $1\frac{1}{4}$, *Londonban* $1\frac{1}{8}$, *Párisban* $1\frac{3}{4}$ — 2% .

A *budapesti tőzsde* az állandó hausse csillaga alatt áll. A forgalom óriási és a múlt heti nagy áremelkedések e héten hatványozott mértékben nyertek folytatást, szerdán azonban realizációkra kissé ellanyhult a hangulat. A *járadékpiacon* a két *koronajáradék* emelkedett ismét, még nagyobb volt azonban a forgalom *magyar aranyjáradékban*, mely újból közel egy százalékkal javult. — *Regálékötvény* emelkedett és jelenleg már $2\frac{1}{2}$ százalékkal áll pari fölött. Egyéb járadékok közül *Budapest főváros* $4\frac{1}{2}$ százalékos *kölcsöne* leginkább keresettek. — *Bankrészvények* majdnem kivétel nélkül hausseiroztak. Az állandóan keresett *két hitelrészvény bankgyesület, kereskedelmi bank, jelzálogbank* és *leszámitoló bank* voltak központjai az adás-vevésnek. Emelkedett még *magyar ipar- és kereskedelmi bank* és *első magyar iparbank*. *Biztosító-társulati részvények* közül különösen *Fonciere* emelkedett. Állandóan keresett volt *első magyar általános is. Takarékpénztári részvények* ép oly rohamosan emelkedtek, mint bankrészvények. Különösen *házi első és egyesült fővárosi* volt a spekuláció részéről erősen puszsirozva. *Közlekedési értékek* közül *osztrák-magyar államvasut* emelkedett e héten is. Élénk mozgalom volt emelkedett árfolyamok mellett *déli vasutban* is. Figyelemre méltó a helyi közlekedési értékek közül a *villamos vasut* óriási emelkedése, mely részben kedvező forgalmi bevételek, nagyrészt azonban az *Andrássy-uti* vonal közeli kiépítésének terve folytán következett be. Ugyanez

okból emelkedett *közuti vaspálya* is. — *Ipari részvényekben* volt leginkább feltűnő az az óriási emelkedés, melyet egyes papírok rövid pár óra alatt elértek; úgy hogy némelyik e papírok közül immár oly árfolyamon áll, hogy jövedelmezőségük a minden kritikán felül álló állampapíroknál is csekélyebb. Különösen bányarészvények emelkedtek, bár ép e papírok nagy keresettsége ez időszereint épen nem bir jogosultsággal, miután a köszénidénynek jelenleg már a legeslegvégén vagyunk. Főleg *salgótarjáni, észak-magyarországi köszénbánya* és *Drasche* emelkedett szédítő magasságra. Vasipari részvényekről körülbelül ugyanezt mondhatjuk. E papírok közül jelentékeny áremelkedést a *Schlick-féle* ért el, részvénytőke emelési hírekre, nem csekély avance-t ért el azonban *Ganz* és *rimamurányi*. Téglagyári részvényekben az utolsó napok már mérsékeltabb volt az emelkedés. Kereslet leginkább *egyesült téglá és csemént és szenilőrinczi* iránt volt, míg *ujlaki téglá és mészégető*, továbbá *Hungária gőztéglagyár* lanyhult. Egyéb ipari részvények közül különösen *aszfalt* emelkedett, tőkefelemelési hirre, keresett volt azonban *Gschwindt, gyapjmosó* és *serfőzde* is. — *Valuták és váltók* állandóan szilárdak.

A *bécsi tőzsde* irányzata a budapestiének egészen megfelelő volt, csakhogy az áremelkedések, ha lehet, itt még nagyobbak voltak, mint Budapesten. Azok az idők, midőn a forgalom csak egy pár u. n. «nemzetközi érték»-re szorított, elmúltak és azok az ominozus minuszok az árfolyamlapon, melyek azt jelezték, hogy az nap az illető papírban nem volt forgalom, eltűntek. És jöttek helyettük nagy számok, melyek napról-napra növekedtek, eleinte szerényen, utóbb azonban örületes lépésekben s nem vélünk csalódní, ha azt mondjuk, hogy elérték már a legfelsőbb fokot. A bankok és váltóházak üzletköre napról-napra rohamosan emelkedik és a tőzsdén kívül álló közönség, kit az előző heti áremelkedések csábítottak, siet, hogy kivegye részét a «könnyű nyereség»-ből. — A *járadékpiaçz* papírjai fokozatosan emelkednek a pari-árfolyam felé. *Osztrák és magyar koronajáradék* nagymérvű realizálásokra nem tudott lényegesebben emelkedni. A *két aranyjáradék* élénken kerestetett és magas árfolyamokon kelt el. *Májusi járadék* szilárd. — *Bankrészvények* közül *magyar hitelrészvény* igen élénken kerestetett. Hasonló áll *osztrák hitelrészvényre*. Nagy forgalom volt ezeken kívül főleg *Bodencreditanstalt, Bankverein* és *magyar jelzálogbankban*, míg *Länderbank, Unionbank* és a nagy kínálatra ellanyhult. — *Közlekedési értékek* közül *déli vasut, osztrák-magyar államvasut, Buschtehrader* és *kassa-oderbergi* emelkedett, *Prag-Duxer, Elbevölgyi* és *Lloyd gőzhajózási* ellenben hanyatlott. — *Ipari részvények* majdnem kivétel nélkül emelkedtek. Különösen nagy áremelkedést értek el: *Alpine, Prager Eisen, rimamurányi, észak-magyarországi köszén, Wienerberger Ziegelei, waggonkölcsönző, Jegyvergyár* és *nemzetközi villamos*. — *Sorsjegyek* emelkedtek. — *Valuták és váltók* $\frac{1}{4}$ %-kal emelkedtek.

A *berlini tőzsde* szintén követte a mult héten megkezdett hausse-irányzatot. A baisse-párt lassankint teljesen kibontakozik pozícióiból és segít felverni az árfolyamokat. — A *járadékpiaçzon* volt leginkább észlelhető ez a kedvező irányzat, ámbar kihatott valamennyi papírra. *Osztrák és magyar járadékok* a legkeresettebbek ezek közül, bármennyire is növekedett legyen az osztrák-magyar ellenes hajsza, melyet már annyiszor volt alkalmunk jelezni. *Német járadékok* szintén jól tartották magukat. *Orosz papírok* a német-orosz kereskedelmi szerződési tárgyalások folytán állandóan szilárdak. Növekvő érdeklődés tapasztalható *olasz járadékok* iránt. Ugyancsak tekintélyes árfolyamjavulás konstatalható *görög, román* és *szerb* értékeknél, melyek tőkebefektetési célokra kerestetek. — *Bankrészvényekben* igen élénk volt a hangulat és *bécsi bankpapírok* tetemes avance-t értek el. Különösen *osztrák hitelrészvény, Länderbank* és *Unionbankról* áll ez. *Berlini bankpapírok* közül *Disconto-Kommandit* volt legkeresettebb; javultak ezenkívül *Dresdner bank* és *Handelsgesellschaft*. — *Közlekedési értékek* közül *déli vasutra* irányult a főfigyelem, de *Gothardbahn, Elbenthaler* és az összes hajózási vállalatok papírjai is élénken kötettek. — *Bányaértékek* a szénszindikátus létrejöttére erősen

haussieroztak. Igy különösen *Hibernia, Laura-Hütte, Harpener, Dortmunder* és *Bochumer* kerestetek. — Egyéb értékek élénk forgalom mellett általában szintén szilárdak.

A *párisi tőzsde* szintén élénk mozgalomnak volt színhelye és az erősen lenyomott árfolyamok állandóan javulnak. A tőzsde jó hangulatát előmozdítják a külföldi tőzsdék kedvező jelentései és különösen a *járadékpiaçzon* Páris kezd ismét tudatára ébredni mi-voltának, igyekezővén az elvesztett vezérszerepet ismét visszaszerezni. A *francia járadék* a javult viszonyok folytán szilárd volt; szerdán azonban az állami takarékpénztárak kedvezőtlen kimutatására ellanyhult. *Olasz járadékok* berlini vételekre erősen felszöktek és bár utóbb a realizálások elárasztották a piacot, szilárd irányzatát mindvégig megtartotta. *Orosz értékek* a párisi tőzsde nem fektetett nagy súlyt s szívesen adja el tetemes készleteit az e papir iránt élénken érdeklődő berlini és londoni spekulációinak. *Török értékek* ellenben élénk tevékenységet fejt ki a spekuláció és úgy Bécs, mint Berlin contremine-eladásait az árfolyamok lanyhulása nélkül veszi fel. *Spanyol és portugál értékek* hanyatlók. — *Bankrészvények* jó forgalom mellett szilárdak; egyedül *Credit foncier* lanyha. — Egyéb értékek szintén szilárdak; különösen vasutak és a forgalom is nagy arányu volt.

A *londoni tőzsde* szintén javuló irányzatot mutat; már a megnyiben nemzetközi és délamerikai értékről van szó. A *járadékpiaçz* igen élénk is volt és külföldi impulzusra a spekuláció *olasz és orosz értékek* iránt érdeklődött kiválóképen. *Görög értékek* szintén élénken kerestetek és árfolyamuk lényegesen emelkedett. Ugyanez áll a *brazíliai és mexikói járadékokról* is. *Argentiniái lançha*. — Egyéb értékek közül a *Ritó Tintó* lényeges javulása érdemel említést. A new-yorki tőzsde pánikja csak futólagos hatást gyakorolt.

Az agrárkérdés.

Az agrárkérdés fel-felbukkanó tengeri kigyó, mely időnként jelét adja létezésének, kirohanásokat intéz a modern nemzetgazdasági irányzat ellen, de azután hosszabb időre nyomtalanul le-tűnik a láthatárról. Antiszociális irányu törekvésnek is nevezhetnők, mert az agrarizmus magán viseli az osztályérdek jellegét.

Kitűnik ez abból is, hogy ha a mezőgazdaság általános érdekeinek, például a kisgazdák birtokviszonyainak, a mezőgazdasági hitelügy, a folyamszabályozás, az állategészségügy vagy új mivé-lesí ágak meghonosításának kérdései kerülnek szóba, az ugynevezett agrariusok sehol sem láthatók, ily javaslatok rendszerint a kormány által kezdeményeztetnek, sőt gyakran épen az agrariusok által elleneztetnek, de mihelyt oly intézkedés életbeléptetésének kérdése merül fel, mely a fogyasztó közönség általános érdekei szempontjából a mezőgazdasági termények árának némi mérséklésére vagy legalább szabályozására irányulnak, az agrariusok nyomban a mezőgazdaság érdekeinek elnyomásáról, ezeknek az ipar és kereskedelem érdekei alá rendeléséről panaszkodva, heves támadásokat intéznek kormány és törvényhozás ellen.

Magyarországon az agrarizmus ily vehemens kirohanásaival utóbbi időkben *nem* találkoztunk ugyan, de azért ne higyük, hogy nálunk az agrarizmus tanai iránt a fogékonyság teljesen hiányzik. A sajtóban és a törvényhozótestület körében, leginkább azonban a gazdasági egyletek gyűléseiben szórványosan jelentkező hangok igazolják, hogy az agrarizmus nálunk sem ismeretlen fogalom, vannak párthívei, tanainak buzgó követői, kik csak alkalomra várnak, hogy törekvéseiket érvényesíthessék, sőt nem titok, hogy egyes esetekben kerülő utakon érvényesítik is. Mi szükség van például azon általánosan valónak elismert tény minduntalan ostentative hangoztatására, hogy Magyarországon a mezőgazdasági termelés lévén tulsúlyban, ennek érdekei legfontosabbak. Ezt senki sem vonja kétségbe, legkevésbé a törvényhozás, melynek számos alkotása bizonyosságot tesz arról, hogy nálunk a földművelés valóban közhasznu érdekei háttérbe szorítva nincsenek, sőt minden közzgazdasági tényező fejlesztése körüli tevékenységünk ép oda-irányul, hogy a mezőgazdaság fejlődését előmozdíthassuk A szesz-

és czukoripar, a malomipar, az exportkereskedés fejlesztése érdekében tett intézkedések nem-e a mezőgazdaság érdekeit szolgálják s vajjon ezen és sok más egyéb irányban kifejtett tevékenység összeütközésbe jön-e a mezőgazdaság érdekeivel, melynek kifejlődése virágzó ipar és kereskedelem nélkül, melyekbe a mezőgazdaság beleolvad, nem is képzelhető.

A Németországban legutóbb újból felszínre került agrarius áramlat nálunk nemcsak üdvözöltetik, de sürgető hangok emelkednek hasonlírtánu mozgalom szervezésére, mert — úgy mond — közgazdasági törekvéseink körében a mezőgazdasági ügyek csak harmadrangu szerepet foglalnak el és a közvetítő-kereskedelem az östermelésnek hadat üzent.

Ki van tehát adva a jelszó, ezuttal minden kételyt kizáró őszinteséggel, az agrárzászló kibontására és annak a törvényhozás csarnokaiban lobogtatására, minél fogva oly tényleges, a földművelésügyi tárca költségvetésének közelebbi tárgyalása alkalmával már valószínűleg akcióba lépő mozgalommal állunk szemben, mely teljes figyelmet érdemel. Jelenleg azonban nem célunk e mozgalom jogosultságának, szükségességének és várható következményeinek tüzetes taglalásába bocsátkozni, hanem, mivel a zászlóbontás a németországi agrármozgalmak alkalmából következett be és mivel agráriusaink ama mozgalmat *melegen üdvözölve*, ekként annak irányát és célját magukéva teszik, mindenekelőtt ama mozgalmak okait és jogosultságait kell bírálát tárgyává tennünk, hogy ebből a magyar agráriusok törekvéseinek a közérdek szempontjából méltatására nézve a következtetéseket levonhassuk.

Németországban az agrármozgalmak mintegy husz év óta többkevesebb erélylyel, de mindannyiszor az állam kereskedelmi politikájának egyes jelenségei alkalmával nyilvánultak. A néhány hét előtt Ruprecht porosz haszonbérő nyílt felhívása által fölidézett mozgalom azonban messze felülmúlja az eddigieket és célja az, hogy az egész birodalomra kiterjedő agrárszövetség létesíttessék, mely a politikai választásoknál a mezőgazdasági érdekeket szolgálja. A német agráriusok tehát a szoczialisták munkaprogramját mintázták le és nem ijednek vissza az *osztályharcz* felidézésétől sem, hogy céljaikat elérhessék. A felhívás rendkívüli eredményt szült. A szaksajtó és a gazdasági egyletek nemcsak melegen felkarolták az eszmét, sőt annak megvalósításához is legott hozzá fogtak. 120 tagu előkészítő bizottság alakult és ez a programot oly gyorsan kidolgozta, hogy a szövetség megalakítása végett a nagygyűlés már február 18-án Berlinben megtarthatóvá vált. E nagygyűlés, melyben mintegy tizezeren vettek részt, az agrárszövetséget tényleg megalakította és a szövetség működésének első eredménye, mely azon határozatban kulminál, hogy a birodalmi gyűlés utasítson vissza *minden olyan kereskedelmi szerződést, mely a fenálló vámokat leszállítja*, már a birodalmi gyűlés előtt van.

E nyílt kijelentés leleplezi a német agráriusok céljait és egyzersmind a liga megalakítása érdekében kifejtett tevékenység tuskön-bokron keresztülhatásának okait is felfedezi. Az agráriusok céljai a fentiek szerint határozottan reakciónárius tendenciák megvalósítására irányulnak és Németország jelenlegi kereskedelmi politikájának üzennek hadat, a védvamos rendszer visszaállítását követelve. Sürgössé pedig azon körülmény tette az akciót, mert Németországban most van napirenden a Romániával megkötendő kereskedelmi egyezmény ügye, míg másfelől tudjuk, hogy a német kormány nagy erőfeszítéssel igyekszik a német-orosz vámegegyezményt is létrehozni. Már a középeurópai államok közt létrejött kereskedelmi szerződések megkötése, illetve Németország első lépése a szabad kereskedelem elveinek inaugurálása felé erősen alterálta a német agráriusokat, a mozgalom megindult a kormány törekvései ellen, a birodalmi gyűlésben a törvényjavaslat heves támadásoknak volt kitéve, de az ellenakció nem volt kellően szervezve s így a még akkor politikai pártot nem képezett agráriusok vereséget szenvedtek. Most azonban kellő időben és nagy erélylyel intézettek a támadások a német-román és német-orosz kereskedelmi szerződések ellen, sőt nyílt titok, hogy az agráriu-

sok egyenesen Caprivi megbuktatására és a védvamos rendszernek Bismarckkal vagy nélküle visszaállítására törekednek. — Hogy a Románia, Oroszország és Németország közt létrejövő kereskedelmi egyezmény Magyarországnak határozottan hátrányára szolgál, hogy ez esetben azon csekély előnyök, melyeket a középeurópai államok szerződéses viszonya nekünk biztosít, illuzóriusokká válnak, azt nincs okunk tagadni, de jelen cikkünk keretében nem a mi érdekünkről van szó, hanem arról, hogy a német agráriusok törekvései a németországi viszonyok szempontjából közérdekeknek tekinthetők-e, vagy csupán egy osztály, sőt ezen osztálynak is csak egyes tagjai magánérdekeiket leplezik a közérdek hangoztatásával.

A németországi *nagybirtokosok*, mert az alábbiak szerint *csak ezekről* lehet szó, különösen a *rozs-vám* ellen emelnek kifogást, azt tartják alacsonyoknak és a rozsoknak, mint a németországi mezőgazdaság főterményének vámját emelve, vélik a mezőgazdaságot, mely szerintők a végenyészet küszöbére jutott, megmenteni. Lássuk, mennyiben alaposak az e tekintetben hangoztatott sérelmek: 1879 *előtt*, mely évben Németország a védvamosrendszert inaugurálta a rozs behozatali váma hosszú időn át tonnánként 5 márka volt és a birtokos-osztály képes volt megélni ez alacsony vám mellett, 1879 ben *megkésztetett e vám*, néhány év múlva pedig 30 márka *vámemelés* következett be úgy, hogy már mindenki azt hitte, miszerint e magas vám a nagybirtokos-osztály minden igényét kielégíti. Ennek dacára néhány év múlva a vám ismét és pedig tonnánként 50 márkára *emeltetett*, vagyis az első vámemelés ötszörösére, a régi vám tizszeresére. Kezdetben a világpiacz alacsony gabonaárjai e horribilis vámtételt is elviselhetővé tették, de a mint rossz aratások következtében a gabonaárak emelkedni kezdtek, az élelem szertelen megdrágulása miatt oly általánossá lett az elégtelenség, hogy végre az agráriusok is megdőbbentek és hajlandóknak nyilatkoztak a magas vámot *ideiglenesen* leszállítani. Időközben azonban a Bismarck-regime megbukott és Németország új kormánya a veszedelmes védvamosrendszertől eltérni kívánván, létrejöttek a középeurópai államok közt megkötött kereskedelmi szerződések, melyek keretében a rozs behozatali váma tonnánként 35 márkára szállított le. E vám még mindig *hétstere* az eredeti vámnak és csak keveset segít a fogyasztóközönség bajain.

E tényállással szemben a német agráriusok kirohanásai annál kevésbbé tekinthetők jogosultaknak, mert a kormány ép most foglalkozik azon kérdéssel, hogy az elavult, nyomasztó birtokadot reformálja és azt 40 millió márkával csökkentse, ezen adóleszállításból a mintegy 15,000 nagybirtokosra több mint 20 millió márka esik és ez felmilliárd tőkének felel meg. E tény eléggé igazolja a német agráriusok azon panaszanak alaptalan voltát, mely szerint a mezőgazdaság érdekei háttérbe szorítottak és a mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelem fejlesztésére irányuló intézkedések által elnyomatik. Helyesen ecsetelte a helyzetet február 15-én tartott beszédében *Caprivi*, melyet a következő szavakkal fejezett be:

«A rozs-vámokat illetőleg azon nézetben vagyok, hogy e magas vámok súlyos teherként nehezülnek az országra és ha egyáltalán áldozatokról lehet szó, akkor e vámok fentartásával nem a mezőgazdaság hoz áldozatokat az országnak, hanem ellenkezőleg az ország hoz áldozatokat a mezőgazdaság érdekében.»

A dolog valóban így áll, sőt hozzá tehetjük, hogy azon áldozatok, melyekről Caprivi beszél, nem is a mezőgazdaság, hanem kizárólag a nagybirtokosok, az ugynevezett lovagi birtokok és nagy parasztbirtokok tulajdonosainak érdekeit szolgálják. Ezen, mintegy 15,000 birtokos közt megoszló lovagi és 20—30 ezer egyén tulajdonát képező nagy parasztbirtokok korántsem képezik Németország *egész mezőgazdaságát*. Ide tartoznak és a nagybirtokosokkal e tekintetben érdekellentétben állanak az 5 hektár vagy ennél kisebb területek birtokosai, a parasztlakosok és kisbirtokosok, sőt ide sorolandók a mezőgazdasági munkások százezrei is. Az öt hektáros és annál kisebb birtokokon a legjobb években sem termel-

hető annyi rozs, hogy egy 4—5 tagu család kenyérének előállításán kívül még eladásra is kerüljön, középtermésű és rossztermésű éveken pedig e nagyszámú kisbirtokosok, valamint a mezei munkások pénzen veszik a kenyérnek valót és ezeket, eltekintve a mezőgazdasággal nem foglalkozó sok millió fogyasztótól, a magas gabonavám érzékenyen sújtja.

Ezekben a németországi agrárviszonyokat közelebbről megvilágítva, kitűnik, hogy a német agráriusok reakzionárius törekvései nem a közérdeknek, hanem egyesek a közérdekkel ellentétes érdekeinek állanak szolgálatában és valóban különös, hogy a magyar agráriusok ép e törekvést üdvözlik és ép ez alkalomból bontják ki a magyar agrarizmus zászlóját.

Nem célunk ezuttal e zászlóbontás jogosultságának és szükségességének, valamint hazai mezőgazdasági viszonyainknak, melyek a németországi mezőgazdaság körülményeitől felette eltérők fejtegetésébe bocsátkozni. Egy kérdést azonban cikkünk befejezéseül fel kell vetnünk. A németországi agráriusoknak a szerintök alacsony gabonabehozatali vám nem tetszik, mert az nekik *káros*, a mi agráriusainknak azonban e vámok *hasznosak*, sőt még hasznosabbakká lennének, ha alacsonyabbak volnának. E tényt konstátálva, azt szeretnők tudni, hogy a német agráriusok és az ezek kirohanását üdvözlő magyar agráriusok homlokegyenest ellenkező érdekei hol találják meg a közös érintkezési pontot.

A váltóhamisítás.

A «Magyar Pénzügy» mult évi folyamában részletesen fejtegettük azon különböző módozatokat, melyek egyes külföldi pénzüintézetek kárára elkövetett váltóhamisítások felmerülte alkalmából ily üzelmek meggátlása végett javaslatba hozattak. E kérdés most minket közelebbről érdeklő alakban merült fel, a mennyiben jelenleg az *osztrák-magyar bankot foglalkoztatja a váltóhamisítások meggátlásának* a megoldásra kétségkívül nagyon megért ügye. Adutt, az osztrák-magyar bank egyik tisztviselője által, illetve közbejöttével elkövetett váltóhamisítások a jegybankot 81,000 frt erejéig károsították meg és nem titok, hogy kisebb pénzüintézetek körében is gyakran felmerülnek a váltóhamisítások esetei, melyeket az éber ellenőrködés sem mindig képes meggátolni. Az osztrák magyar bank vezéregyéniségei körében leginkább azon eszme talált helyeslésre, mely az angol banknál divó eljárás bevezetését hozza javaslatba. E szerint az osztrák-magyar banknál csak azon váltók eszkomptáltatnának, melyek benyújtói a banknál girószámlával bírnak. E rendszabály bevezetése — állítólag — nemcsak a váltóhamisítások meggátlását eredményezné, hanem a giroforgalmat is fokozná és a clearingrendszer fejlesztése által lehetővé tenné azt, hogy a forgalom fizetési eszközül sokkal kevesebb pénzzel érné be. Az eszme egyébként már a fenti esetet megelőzőleg komoly megbeszélés tárgyát képezte, sőt realizálása végett lépések is tetteek. Nevezetesen már 1892. október hó végén felhivatták a bankfiókok, hogy kimutatást terjeszsenek be arról, miszerint az 1892. év folyamán hány váltó lett leszámítás végett benyújtva és a benyújtók közül hányan bírtak a banknál girószámlával. A beérkezett kimutatások végredménye a következő: *Bécsben* 432 váltóbenyújtó közül 130, vagyis a benyújtók 30.09%-a birt girószámlával, *Budapestben* 206 váltóbenyújtó közt 157, vagyis 67.21% girószámlatulajdonos találtatott, az *osztrák fiókok* 2073 váltóbenyújtója közt 552, tehát 30.63%, a *magyar fiókok* 1413 váltóbenyújtója közt 777 vagyis 54.60% girószámlatulajdonos volt, vagyis Ausztriában 2503 váltóbenyújtó közül csak 682 (27.32%) ellenben Magyarországon 1629 váltóbenyújtó közt 934, (57.34%) girószámlatulajdonos volt, az összes 4134 váltóbenyújtó közt ennél fogva volt 1616 girotulajdonos, mely összeg 30% átlagnak felel meg. Magyarországon tehát az arány sokkal kedvezőbb, mert a váltóbenyújtók több mint fele, Ausztriában azonban alig több, mint egynegyede birt girószámlával.

A váltóhamisítások ily módon megakasztásának kérdését kö-

zelebbről nincs okunk fejtegetni, mert az ügy nem általános érdekű. Az osztrák-magyar bank ekként talán célt érhet, de a módozat más pénzüintézeteknél mindaddig nem lesz alkalmazható, míg a clearingforgalom általánosan meg nem honosul és a cheque-törvény meg nem alkotatik, sőt a kisebb pénzüintézeteknél ekkor sem. Merült fel azonban ez eset alkalmából más módozat is, mely a következő: Aduttak nem volt szüksége arra, hogy az előjegyzékkönyvbe betekintés után jusson a leszámítás végett benyújtott váltók ellenőrzési számainak ismerésére, hanem elég volt megtekinteni az utolsó benyújtási ivet, melynek száma az előjegyzékkönyv utolsó ellenőrzési számával azonos és ezt tudva, nem volt nehéz a váltókat megfelelő ellenőrzési számokkal ellátva leszámolás végett benyújtatni. Az hozatik tehát javaslatba, hogy a benyújtási ivet egy oly juktakönyvbe helyeztessenek be, mely ép úgy őriztetik és ép oly kevésé hozzáférhető, mint a chequekönyv. Ha ezen könyv a főnök vagy a czégvezető felügyelete alatt áll, akkor felette meg lesz nehezítve az Adutt által gyakorolt módozat szerinti visszaélés elkövetése. Ezen eszme a gyakorlati alkalmazásban tehát akként érvényesítették, hogy minden benyújtási iv egy, előre lapszámozott juktakönyvből, az e könyvet kezelő főnök által szakítottaték ki és ugyanoda helyeztetik vissza, minélfogva a hamis váltó leszámításával manipulálók ily benyújtási ivhez nem juthatnak, de ha jutnak is, azt, a juktakönyv megfelelő számát nem ismerve, sikerrel *nem* használhatják. Nem akarjuk a módozat előnyeit elvitatni, de nem tartjuk azt oly általános érvényű óvszernek, mely mindenütt megfelelő sikerrel lenne alkalmazható és mit a raffinált ész és gonosz indulat ki nem játszhatna. Kisebb intézeteknél pedig, melyek főnökei, nevezetesen a vezérigazgatók sokfelé el vannak foglalva, az intézetben foiyvást nem lehetnek jelen, e módozat alig alkalmazható, mert a felek némelyme végett a juktakönyvet egyszer-egyszer mégis kénytelen volna a főnök másnak a kezelésére bizni, mihelyt pedig valaminek a kezelése tekintetében a felelősség többfelé megoszlik, az elkövetett visszaélések megakadályozása is felette nehezzé válik.

A jegybank életbeléptethet több oly intézményt, melyre más pénzüintézetek, részint a felekre való tekintetből, részint kezelési okokból nem vállalkozhatnak. — Különösen figyelembeveendő a felek érdekei. A feleket idővesztéssel járó rendszabályok életbeléptetése által boszantani, nekik kellemetlenségeket okozni és az ellenőrzést a felekre nézve hátrányos módon gyakorolni *nem* lehet. Ezen, és még egyéb, az egyes intézetek sajátos körülményein alapuló okok teszik lehetetlenné, hogy többek közt a váltóhamisítások meggátlása tekintetében is általános érvényű rendszabályok léptetessenek életbe. Például javasoltatik, hogy a pénzüintézet az általa a közönség rendelkezésére bocsátott, az intézet czégével, továbbá folyó számokkal vagy bizonyos jelekkel ellátott váltóürlapok használatát követelje azoktól, kik a váltóhitelt igénybe venni kívánják, mely esetben az ezen ürlapok elárúsításával megbízott hivatalnok egyszersmint azt is ellenőrizheti, kik veszik igénybe az ürlapokat. E módozat csakis a helyi hitelügyek kielégítésével foglalkozó pénzüintézetek által lenne esetleg sikerrel alkalmazható, de oly intézetek által, melyek a vidékről beküldött váltók leszámításával és később prolongálásával is foglalkozni hivatvák, már csak a gyors eljárást gátlólag és a feleknek költséget és idővesztéset okozva, lenne igénybe vehető.

Arra nézve tehát, hogy mely módozatok segélyével lehetséges a hamis váltók becsempészését meggátolni, általános szabályok fel nem állithatók, sőt egyáltalán kétséges, hogy akár a fentebb felemlített, akár más módozatok teljesen célra vezető-e vagyis teljesen meggátolható-e a visszaélések e módozatok segélyével vagy csupán azok száma csökkenthető. Mi az utóbbit vagyunk hajlandók elhinni. A papírjegyek előállítására terén elért technikai vívmányok megnehezítették, de lehetetlenné nem tették a hamis bankjegyek gyártását. Így vagyunk és így leszünk egyéb intézkedésekkel is, melyek visszaélések elkövetésének meggátlására irányulnak, de melyeknek kijátszására a furfangos rosszakarat mindig

lépes lesz megfelelő utat feltalálni. A pénzintézetek egyes közegei által a hamis váltók becsempészésére irányuló törekvéseket, feltevé, hogy a cselekmény keresztülvitelében nem többen működnek közre különböző, de mindig az illető intézet körülményeihez alkalmazkodó ellenőrzési módozatok által paralizálni és a lehető legkisebb számra leszállítani nem lehetetlen, de annál nehezebb az osztrák-magyar bank körében javaslatba hozott, fent említett módozatok alkalmazásával az intézeten kívül és annak közegei hozzájárulása nélkül gyártott hamis váltókkal való üzelmeknek megakadályozása.

Az osztrák-magyar bank körében ez ügyre vonatkozólag folyamatban lévő eszmecserek mindenesetre hasznosak és remélhető, hogy más irányban is czélszerű intézkedések életbeléptetésére fognak vezetni, minélfogva a további fejlemények figyelemmel kísérését és az eredmény időnkinti regisztrálását nem fogjuk elmulasztani.

Törvény az iszákosság ellen.

Az osztrák képviselőház *közgazdasági* bizottsága törvényjavaslatot készített, melynek célja a nagymértékben elterjedt iszákosság meggátlására irányul. Hogy e törvényjavaslatot nem a közérkölciségi vagy a közrendészeti, hanem a közgazdasági bizottság találta szükségesnek kidolgozni, ez teszi a kérdést reánk nézve is figyelemreméltóvá és oly jellegűvé, mely a kérdéses törvényjavaslatnak közgazdasági szempontokból megbirálását annyival inkább szükségessé teszi, mert minden törvény, mely a monarchia másik felében életbeléptetik, a mi közgazdasági helyzetünk alakulására is előnyös vagy hátrányos, de mindenesetre befolyást gyakorol.

Alapjában véve az ügyet, az iszákosság elterjedésének tényét közgazdasági kérdésnek el nem ismerhetjük, ép oly kevéssé, mint egyéb káros irányú jelenségeit az emberi szenvedélyeknek, minők például a szerencsejáték üzése, a pazarlás stb. Mindezek és sok egyéb erkölcsi kinövések, sőt maga a műveltség hiánya vagy hézagossága is kétségkívül befolyanak a közgazdasági helyzet alakulására, de ennek nem tényezői, sem nem okozói. Bizonyos esetekben, mint arra elég példa sorolható fel, maga az iszákosság szenvedélye nem semmisíti meg azon körülményeket, melyek a közgazdasági helyzet emelésére közrehatnak, míg ismét a legjózanabb nép közgazdasági viszonyai is kedvezőtlen irányban fejlődhetnek.

A körülmények szerint az iszákosság a közgazdasági viszonyok fejlődésére tehát kisebb-nagyobb mérvű befolyást bizonyára gyakorolhat, de nem ismerjük el, hogy az iszákosság meggátlására törekvés a közgazdasági teendők körébe tartoznék. Ez esetben bátran ide sorozhatnók a közművelődési, a tanügyi, a vallás-erkölcsi irányban tapasztalható összes tevékenységeket is, sőt talán több joggal, mint az iszákosságot, melyről el van ismervé, hogy nem annyira erkölcsi, mint inkább betegségi tünet. Az osztrák képviselőház közgazdasági bizottsága mind a mellett közgazdasági kérdéssé emelte az ügyet és ki kell emelnünk, hogy azon eszközök, melyek a törvényjavaslatban az iszákosság meggátlására nézve megállapítottak, csakugyan közelebb hozzák a kérdést a közgazdasághoz.

A törvényjavaslat két irányban törekszik célja felé, vagyis preventív intézkedéseket állít fel az iszákosság meggátlására, másfelől büntetések alkalmazásával igyekszik az iszákosságra ösztönző kisértések hatását gyöngíteni. A preventív intézkedések közé sorolandó a pálinkamérések számának korlátozása oly módon, hogy csak minden 500 lakosra eshetik egy ily üzlet, a pálinkamérések üzleti óráinak megszorítása és különösen annak kimondása, hogy szombaton délután 5 órától, vasár- és ünnepnapokon pedig a templomozás ideje alatt e helyiségek zárva tartandók. Ugyancsak ide tartozik azon intézkedés is, hogy italmérőknek, korcsmárosoknak, vendéglősöknek stb. pénz- és fogházbüntetés terhe alatt tiltatik meg oly egyéneknek szeszesitalokat kiszolgáltatni, kik felismerhetőleg ittasak. Az iszákosság megfélemlítésére irányuló bün-

etés pedig abban kulminál, hogy mindazok, kik az utcán vagy nyilvános helyeken ittas állapotban találatnak 3 naptól egy hónapig terjedhető fogházzal és 5—50 frt pénzbírsággal büntetendők.

Mielőtt e javaslat ezen főbb intézkedéseit méltatnánk, arról kell szólnunk, vajjon az iszákosság szenvedélye, jobban mondva betegsége orvosolható-e törvényhozási tiltó, illetve büntető intézkedések által. Számos példa bizonyítja, hogy *nem Ausztriában* II. Rudolf császár 1577-ben igen szigorú rendeletet bocsátott ki az iszákosság ellen, mely sokáig fenállott, anélkül, hogy az iszákossági hajlamot csak legkevésbé is csökkentette volna, minélfogva jóval a visszavonás előtt a hatóságok végre sem hajtották. *Oroszországban* a tizenharmadik század elején lett életbeléptetve egy rendelet, mely a részegekre torturaszerű büntetéseket szab és úgy tudjuk, hogy az oroszok ma is a világ legiszákosabb népei közé tartoznak. *Svédországban* társadalmi uton igyekeztek a bajnak elejét venni, az ugynevezett gothenburgi rendszer értelmében alakult társaságok megvásárolták a pálinkaméréseket és azok helyett szigorú ellenőrzés alá helyezett kevés számú korcsmát állítottak.

Svájcban hasonló kísérletek tettek és mindkét országban, különösen pedig Svájcban egy e czélból egybehívott enquete által konstatálva lett, hogy a pálinkafogyasztást a pálinkamérések számának apadása alig mérsékelte, a mi igen természetes, mert a pálinkaivók most már nem a korcsmákban, hanem otthon dobozódtak. A *galicziai* tartománygyűlés 1877-ben alkotott törvényt az iszákosság ellen, az eredmény érdemes a megfigyelésre, a mennyiben e törvény folytán 1878-ban 20,000, 1887-ben pedig már 29,000 ember lett iszákosság miatt büntetve, tíz év alatt tehát a törvény láthatólag növelte az iszákosságok számát.

A törvényhozási intézkedések, egyebet nem is eredményezhetek, mert az iszákosság részint erkölcsi, részint egészségi okok által idéztetvén elő, leküzdésének vagy mérséklésének eszközei is csupán erkölcsi és egészségügyi intézkedések lehetnek. Az utóbbi különösen fontos, mert már a közgazdasági irányú közrehatást is igénybe veszi. Az iszákosság legveszedelmesebb neme az alkoholizmus, ennek ellensúlyozása, illetve mérséklése két módon érhető el, egyfelől kozmamentes szesz forgalombahozása, másfelől oly italok termelésének állami kedvezmények nyújtásával elősegítése által, melyek kevésbé vagy épen nem árthatnak. Eltiltandó lenne tehát a kozmaolajat (fusel) tartalmazó szesznek pálinkaművek gyártására felhasználása, másfelől előmozdítandó volna és pedig adó- és szállítási kedvezmények nyújtása által, a gyöngébb fajta sörök tömeges gyártása és olcsó árban forgalomba hozása.

Hazai fogyasztási és italméresi adótörvényeink a fenti intézkedések életbeléptetését felette megnehezítik. A verseny ki van zárva, a pálinka ára szükségkép oly magas, hogy kozmaolajmentes szeszt közönséges pálinka gyártására nem lehet használni; a sörgyártást a sörtelermelési és söritaladó nyomja és fejlődését oly irányban, hogy a kevésbé vagyonos fogyasztóknak olcsó, könnyű sört szolgáltatasson, lehetetlenné teszi. Pedig ha valaha, úgy a jelen körülmények közt válik szükségessé, hogy az említett módozatok életbeléptetése által a magyar népet az erkölcsi, gazdasági és fizikai elsatnyulástól megóvjuk. Magyarország bortermelése hosszú időkre tönkre van téve, a nép, már a bortermő vidékeken is mindinkább rabjává lesz a pálinkaivás szenvedélyének és komolyan tartani lehet attól, hogy azon néhány millió többletet, melyet az állami budget a magas gyártási, fogyasztási és italméresi adók hozamaként kitüntet, idővel drágán fogjuk megfizetni.

Az osztrák törvényjavaslatra vonatkozólag elvi szempontból oly törvényt, mely az iszákosságot büntetések alkalmazásával törekszik korlátozni, mint célhoz nem vezetőt nem támogathatunk. Ugyanigy nyilatkozott a német jogászok Kölnben, a múlt év folyamán megtartott nagygyűlése, mely kimondta, hogy az iszákosság elleni külön büntetőtörvény életbeléptetését szükségesnek nem tartja. Az osztrák képviselőház közgazdasági bizottsága által szöve-

gezett törvényjavaslat pedig még az esetben sem találkoznék tettségünkkel, ha fentjelzett elvi állásponton nem állanánk. A 19-ik század végén legalább is különösen hangzik, midőn épen egy közgazdasági bizottság a szabad verseny elvének ellenére bizonyos üzletek számát megszorítani és ekként a fogyasztókat a magán-egyedáruságnak kiszolgáltatni szándékozik.

A büntető határozatok pedig részben kivihetetlenek, részben sikertelenek maradnak. A korcsmárosok büntetendők, ha ittasoknak italokat szolgáltatnak ki, de mik az ittaság ismérvei és hogyan követelhető egy a söntésben a kimérést teljesítő szolgáltól, hogy az ittaság mérvét elbírálja, végül ki és miként fogja a tény bizonyítani akkor, ha egy korcsmában csupa ittas ember kerül össze. Az iszákosok büntetése pedig nem az iszákosság ellen általában, hanem csak a nyilvános iszákosság ellen irányul és azt fogja eredményezni, hogy az erre hajlandók a törvény életbelépte után otthon áldoznak Bachus oltárán. Közrendészeti szempontból ez lehet némileg előnyös, de közgazdasági haszna e vívmánynak semmi, sőt ugy ezen, valamint erkölcsi szempontból az iszákosság szenvedélyének az otthonra szorítása még károsabb, mert a kis-korú családtagokra is átragad.

A mondottak eléggé bizonyítják, hogy a javaslat semmiesetre sem vívmány, annál kevésbé bir közgazdasági jelentőséggel.

A budapesti gabnatözsdéről.

Budapest, február 22.

Daczára annak, hogy az összes külföldi piacok lanyha irányú jelentenek, Budapesten az üzlet még sem lanyhult el. Daczára azonban, hogy a hangulat inkább szilárdnak mondható, a forgalom még mindig nem bir élenkülni, mert nincs részvétel és folyton csak a belföldi fogyasztásra mint egyedüli vevőre vagyunk utalva.

Buza. Gyengén kínálattal, malmainknak csak egy része vásárolt. Az irány aránylag szilárd volt.

Rozs. Változatlan. Budapesten elsőrendű áruért 6.50—6.55 frtot ígértek, Debreczen távolságában 5.70—5.75, Érmihályfalván 5.70, Taksonyban 6.25 frton kelt.

Uj-tengeri. Szilárd, márczius és áprilisra vasuti áru 4.60 frton kelt. Elkelt továbbá Kőbányán 4.60, Nagy-Körösön 4.10, Győrbe szállítva 4.65—4.70 frton. A kivitel vett hajórakományokat szerb állomásokon 3.90—3.95 frton Semendria távolságában.

Árpa csendes.

Zab szilárd, elkelt Vinkovczen 5.50 frton.

Gabona-határidők.

A határidőüzlet csendes és külföldi lanyha jelentések folytán üzletelen; repczében volt nagyobb ármozgalom; zab és tengeriben emelkedő árakon élénk forgalom volt.

Jegyeztetik:

Szokványbuza tavaszra 1893. márcz.—ápr. 7.50 pénz, 7.52 áru.

Uj szokványbuza 1893 ősze 7.60 pénz, 7.62 áru.

Szokványzab tavaszra 1893 márcz.—ápr. 5.70 pénz, 5.72 áru.

Uj tengeri 1893 máj.—jun. 4.81 pénz, 4.82 áru.

Uj káposztarepcze 1893 aug.—sept. 12.25 pénz, 12.35 áru.

KÜLÖNFÉLEK.

A konverziók. A magyar általános hitelbank a Rothschild-csoport nevében írásbeli nyilatkozatot nyújtott be a pénzügyminiszterhez, mely szerint *opcziójogát a koronajáradék egész hátralekosszegére gyakorolni kívánja* és egyben a még forgalomban levő, konverzióra be nem jelentett 5%-os papirok *felmondását* is kérelmezte. Hasonló nyilatkozatot intézet az osztrák földhitelintézet az osztrák pénzügyminiszterhez.

Osztrák aranyjáradék. Az osztrák kincstár részére szükséges

arany beszerzésére a Rothschild-konzorcium 60 millió aranyforint névértékű 4 százalékos osztrák járadékra hirdet aláírást. Az aláírási tervezet az aláírási árt 98 $\frac{1}{2}$ frtban állapítja meg, hozzáadva az átvétel napjáig járó 4%-os folyó kamatot. Az aláírás Ausztria-Magyarországban, Németországban, Svájcban, Belgiumban és Németalföldön február 27-én történik meg. Az aláírt kötvényeket márczius 15-étől legkésőbb május 31-éig adják ki. Az aláírás egy részét képezi az alkotmányosan engedélyezett kölcsönnek, mely 183.456,000 arany forint értékű arany beszerzésére szolgál.

Az indemnitás meghosszabbítása. Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőház február 22-iki ülésén beterjesztette az 1893. év első negyedében viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1892. évi XXVIII. tczikk hatályának kiterjesztéséről szóló törvényjavaslatot, mely az indemnitásnak május hónap 31-éig való kiterjesztését kéri.

A Dunagőzhajózási-társaság és a kormány. Közöltük, hogy a Dunagőzhajózási-társaság és a kormány között a társaság Magyarországhoz való viszonyának szabályozása céljából tárgyalások vannak előkészületben. Mint értesülünk, a Dunagőzhajózási-társaságnak ez ügyben *Lukács Béla* keresk. miniszterhez juttatott memorandumának tanulmányozása a kereskedelemügyi miniszterium már *befejeztetett*, úgy hogy a tárgyalások a két fél között, egyrészt a Dunagőzhajózási-társaság emlékirata, másrészt a magyar kormány feltételei alapján, már legközelebb megindulhatnak. A tárgyalások, mint már említettük, Budapesten fognak megtartani és e célból *Ullmann Lajos*, a Dunagőzhajózási-társaság igazgatója, a jövő héten ide érkezik. Az a hír, mintha a tárgyalások ideje hosszabb időre elhalasztatott volna, e szerint nem felel meg a valóságnak.

1896-iki ezredéves országos kiállítás. A milleniumi kiállítás hivatalos czime újabb megállapodások szerint — mint értesülünk, — *«1896-iki ezredéves országos kiállítás»* lesz. A «milleniumi kiállítás» czim az okból mellőztetett, mert illetékes helyen teljesen magyar hangzású czimet kívántak. *Németh Imre* min. tanácsos, a kereskedelmi muzeum igazgatójának a kiállítás igazgatójává való kinevezése a királynak már előterjesztetett és a kinevezés megerősítése a legközelebbi napokban várható. — A kinevezésnek a hivatalos lapban való közlése után nyomban meg fog jelenni a *kiállítás hivatalos lapjának* első száma, mely tartalmazni fogja a kiállításra vonatkozó törvényt, a kiállítás általános szabályait és az országos kiállítási bizottság tagjainak névjegyzékét.

A magyar-francia biztosító részvénytársaság az életbiztosítási üzletág művelését beszüntette és az érvényben lévő összes életbiztosítási kötvényeket, tudvalevőleg — a feltételek és díjtételek épségben tartása mellett, — az Első magyar általános biztosító társaságnál viszontbiztosította. A biztosított fél kívánatára, a «magyar francia» életbiztosítási kötvényeit az «első magyar» kicseréli saját kötvényeivel. Miután ezen kicserélés csak 50 krajczár irásdíj lefizetésébe kerül, tekintve azon nagyobb garanciát, melyet az «első magyar» nyújt, a biztosító felek tömegesen szorgalmazzák a kötvények mielőbbi kicserélését. A «magyar francia» igazgató-sága ez intézkedéssel kapcsolatban körlevélben értesítette ügynökeit, hogy február hó 15-étől kezdve az életbiztosítási bevallásokat ne a «magyar francziá»-hoz, hanem az «első magyar»-hoz terjeszték be foganatosítás végett és e végből el is látta őket az utóbb nevezett társaság nyomtatványaival.

Magyar kereskedelmi részvénytársaság Budapest. Ez intézet elhatározta, hogy a még tárczában levő *összes részvényeit fel-pénzzel kibocsátja*. A kibocsátás a márczius végével megtartandó közgyűlés után fog eszközöltetni. Az évi osztalék 7% lesz.

Budapest-erzsébetvárosi takarékpénztár. Ez alakulóban levő pénztézet alapító és végrehajtó bizottsága dr. *Morzsányi Károly* országgy. képviselő elnöke alatt ülést tartott, melyen konstatáltatott, hogy a 2 millió korona alaptőkéből 1.200,000 korona már jegyezve van.

Aszódi népbank, Aszód. *Aszódon* 50.000 frt alaptőkével új pénztézet alakult. Az intézet élén a következők állnak: *Bencsik*

József, Rolf Kornél, Nagy Márton, Nagy István, Haraszthy Pál és Haraszthy Mihály.

Pánczélcehi takarékpénztár részvénytársaság czég alatt *Pánczélcehen* (Szólnok-Doboka m.) új pénzügyintézet van alakulóban 25,000 forint alaptőkével, mely idáig már nagyrészt jegyeztetett. Az alakuló közgyűlés megtartását márczius 1-ére tűzték ki. Az alapszabályok szerkesztésével dr. Miklós József deési ügyvédet bízták meg.

Ipari részvénytársaságok és ipari telepek. A kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy *Budapesten pamutfonó- és szövőgyárat* létesít, s ez elhatározását a fő- és székvárosi tanácsal is közölte. A gyár létesítése előtt azonban a miniszter hozzávetőlegesen tudni akarja, hogy milyen üzemre lehet kilátás, azért fölhevta a tanácsot, hogy a maga hatásköréből kiindulva tudja meg, vajjon az illető iparosoknak körülbelül mennyi a pamut-szövet (chiffon) szükségletük s erről öt lehetőség rövid idő alatt értesítse. — A *Schlick-féle vasöntőde és gépgyár-részvénytársaság* igazgatótanácsa elhatározta, hogy a márczius 25-dikén tartandó közgyűlésen indítványozni fogja, hogy a részvénytőke 2000 db új részvény kibocsátása által 400,000 forinttal emeltessék. — A *magyar asfalt-részvénytársaság* igazgatósága elhatározta, hogy részvénytőkéjét 1250 új részvény kibocsátása által 400,000 forintról 650,000 forintra emeli. A régi részvények birtokosainak öt régi részvényre egy új részvény-elővételi jog biztosítatik 200 forton. A 100 forint agió (összesen 125 ezer forint) a tartaléktőke gyarapítására fog fordíthatni. Az igazgatóság ez indítványa felett a márczius 5-én tartandó közgyűlés fog határozni. — A *bécsi nemzetközi villamosági társaság* részvénytőkéjét 5000 darab 200 forintos új részvény kibocsátása által 3 millió forintról 4 millió forintra emelte fel. — *Kecskeméten*, mint a «Kereskedők Lapja» írja, *sertésbixáló részvénytársaság* van alakulóban 100,000 forint alaptőkével (500 db 200 forintos részvény). — *Alsó-Kubinban*, mint nekünk írják, *bőrgyár-részvénytársaság* alakult 100,000 forint alaptőkével (1000 db 100 forintos részvény). — *Miskolcon* az ottani sportiumgyárat Kohn József tarczali vállalkozó *gőzmalommá* alakíttatja át. — *Trieszten* az angol-osztrák bank ottani fiókja 1 1/2 millió forint alaptőkével *rixskeményítő gyárat* létesít *részvénytársasági* alapon. — Ugyancsak *Trieszten* az ottani nagyobb kávéczégek konzorciumot létesítettek egy *kávéhántoló-gyár* létesítésére; 1 millió forint alaptőkével. — *Ráth Károly* a budapesti keresk. kamara alelnöke megvette a *Lazsánszky-féle új-szőnyi téglagyárat*. — *Körmenden*, mint értesülünk, *fonó- és szövőgyárat* szándékozik létesíteni a kormány. A terepviszonyok tanulmányozására állami mérnök küldetett ki, a ki a gyártelep helyét a Rába mellett már ki is jelölte. A gyár vizerővel fog működni. — *Bács-Bodrogmegyében*, mint közöltük, mozgalom indult meg egy *csukorgyár* létesítése iránt. A mozgalom élén *Latinovich László* földbirtokos áll. A gyár termelési köre *Baranyamegye* és *Bács-Bodrogmegye* területeit foglalná magában, oly módon, hogy e két megye birtokosai köteleznék magukat, hogy a gyár részére 10 éven át meghatározott területen répát termesztene. A gyár oly ponton építtetnek, mely egyaránt megközelíthető volna egy vasuton, mint a vizen: e célból igen alkalmasnak látszik *Gombos* (Baranyamegye) és nagyon valószínű, hogy a gyár itt fog építtetni.

Az osztrák-magyar államvasutttársaság szelvénypöre véget ért. A vasutttársaság igazgatótanácsa hétfőn tartott ülésében elhatározta, hogy *elfogadja* a párisi értekezlet kiegészítő feltételeit, melyek a megállapított módosításokkal a következők:

1. Az államvasutak beváltják az elsőbbségi kötvények szelvényeit teljes értékükben.

2. Az amortizáció az elsőbbségi kötvények 1-9. emissziójára 1947-1965-ig hosszabbított meg, mi által az államvasut a törlesztéseknél évenként 1.422,200 frankot megtakarít, másrészt azonban 18 évvel tovább kell törlesztenie.

3. A kisorsolást csak a tizedik emisszióval és a kiegészítési hálózat elsőbbségi kötvényeinél pótolják a börzén való visszavásárlással, mi által a társaság 182,200 frankot takarít meg, ha az árfolyam nem emelkedik.

4. Az államvasutttársaság fentartja magának a jogot, hogy a 3 százalékos elsőbbségi kötvényeket előbb is törlessze, alpari beváltsa, vagy felmondja.

Az államvasutttársaság egyúttal lemond az adók visszatérítéséről, feltéve, hogy nem következik be újabb adóemelések.

Az igazgatótanács a tárgyalások folytatására bizottságot küldött ki *Taussig* lovag elnöke alatt. A társaság *márcziusi* szelvényét

tehát már teljes összegében be fogja váltani, esetleg pedig a kötvénybirtokosok elismervényét fognak kapni a visszatartott összegről, ha addig a végérvényes megállapodás nem jönne létre.

Az orosz birodalmi bank reformját előkészítő bizottság, melynek célzatait már ismertettük, február 7-én befejezte működését. Miután a reformra vonatkozó különböző javaslatok összegeztettek, *Iwastienkow* államtitkár elnöke alatt egy albizottságot küldött ki a javaslatok irásbafoglalása és a kormányhoz betervezése végett. Hogy a javaslatba hozott módosítások mennyiben érvényesíttetnek, azt — mint *Szt.-Pétervárról* írják — ma még senki sem tudja, mert a kormány e tekintetbeni nézetei a legmélyebb titokba burkolvák. A javaslatok közt lényegesebbek, hogy a birodalmi bank az ipar és kereskedelem hiteligenyeinek nagyobb mérvű fedeztetése végett több fiókot, vagyis minden kerületi székhelyen egy-egy fiókot állítson fel és ezenkívül alkalmazzon bankügynököket a hitelt keresőkkel érintkezésbe léphetés végett. Továbbá kívánatosnak találtatott, hogy a bank maga is vegyen részt iparvállalatok létesítésében és egyszerűen mind bocsásson ki új kisebb összegekre szóló bankjegyeket. Végül felmerült egy oly javaslat is, mely unikum a maga nemében. E szerint minden állami bank és állami pénztár egyesítendő, sőt e közös pénztárba beolvasztandók az ugynevezett földbirtokos és parasztbankok is. E nagy állami intézet orosz császári kincstári nevet nyerve, fiókjaival és közvetítő közegeivel az egész országot behálózna, úgy, hogy a pénz- és hitelforgalmat a legvégső rétegekig közvetítené. Bármi eredménnyel ér azonban véget az orosz bankreform ügye, attól az érdekeltek körök az ipar és kereskedelem fejlesztésére nézve nem sok jót várnak, mert a hitel csak ott válhatik az iparfejlesztés tényezőjévé, hol annak egyéb feltételei is meg vannak, ezek azonban Oroszországban nagyjából hiányoznak.

Német förmedvények Magyarország ellen. A jó németek nem állhatják meg, hogy ne folytassák aknamunkájukat a magyar állampapírok és általában minden ellen, ami magyar. Teszik ezt pedig oly eszközökkel, melyek óriási távolságban állanak a tisztesség határától. Lapunk utolsó számának tőzsdei rovatában behatóan méltattuk ezt a tisztességtelen aknamunkát; hogy újabb kénytelenek vagyunk foglalkozni vele, arra egy hazájában nagy tekintélynek örvendő berlini napilap szolgáltat okot, mely egyik közelebbi számában a következő, bizonyára a szerkesztőségi bureauban irt *budapesti* sürgönyt kürtöli világgá:

«*Varc* (?) mellett a híres és félelmetes rablóvezért, *Bakony Horváth*-ot, aki az egész környék réme volt, a zsandárok éjjel körülvették. Horváth egy zsandárt megölt. Őt magát csak halva keríthették kézre.»

Idáig a dolog ártatlan hirtartás, mely nevelésesen gyarló ugyan, elvégre azonban ahhoz, hogy mely eszközökkel véli jónak az illető lap előfizetői számát szaporítani, senkinek semmi köze. Figyelmet érdemel a közlemény azonban, ha az ahhoz fűzött kommentárt tekintjük, mely e hazug hír alapján igyekszik olvasóinak Magyarország állapotáról képet alkotni, végezetül rámutatván, (és itt kibúvik a szeg a zsákból) hogy ily körülmények között mily jogtalan a magyar állampapírok magas árfolyama, mikor Magyarország tulajdonképen rosszabb viszonyok közt szülőddő állam, mint — *Argentína*. Vegyünk tehát «*Argentínier*»-t és adjunk el «*Ungar*»-t. — A legsajnálatosabb a dologban, hogy hasonló förmedvényeknek nemcsak olvasóközönsége, de számtalan hívője is akad.

Angol üzleti elvek. *Londonból* írják nekünk: Nap nap után újabb és újabb példái láthatók az angol üzleti életben a vállalkozás terén utolsó időben elharapódzott könnyelműségnek. Az «*African Exploration and Investment Company*» közelebb tartott évi közgyűlése valóságos mintaképe volt az angolok üzleti téren folytatott könnyelműségének és azon nembánomságnak, melyet «*pár millió font sterling*» elvesztésével szemben tanúsítanak. A vállalat a mint azt neve is mutatja, azon célból alakult, hogy Afrika déli részeinek aranytermő vidékein kutatásokat eszközöljön s ezek eredménye esetén a kutatott területet bányászsa. Mr. *Haroly*, a

társaság igazgatója azonban messzelátó férfiú és meghallván, hogy British-Guiana-ban (Dél-Amerika északkeleti része) az arany ugyyszólván a földön hever, megvette társaságának egy bankerott bankár kutatási koncesszióját és csak midőn a méregdrága vétel-árt kifizette, jött rá, hogy az egészből egy jotta sem való. A hibát jóváteendő, az ezüstországba: Peruba ment át a társaság, a hol egy szakértője kutatásra érdemes gazdag ezüstföldet konstatait. Erre a társaság a földet megvásárolta s értékét készpénzben ki-egyenlítette. Csak hetek mulván jöttek aztán rá, hogy ők tulaj- donképen nem is azt a földet vették meg, melyet szakértőjük kijelölt, hanem oly területet, melyen burgonya sem termelhető. A legérdekesebb azonban a dologban, hogy az igazgatóság jelenté- sét, mely mindezeket előadja és a részvénytőke $\frac{2}{3}$ részének el- vesztéséről számol be, a megjelent részvényesek elfogadták és az elvesztett alaptőkének új részvények kibocsátása által való pótlá- sát határozták el. És több mint valószínű, hogy a részvények mind jegyeztetni fognak.

Új hid a Szávan. A kereskedelemügyi miniszter által tervezett szávi hid ügyében Dolnji Mihojlácson Charák alispán elnökle alatt értekezlet volt, melyen a községek és magánosok 25,000 frt, özv. Majláth Györgyné 50,000 forint és Verőczemegye 50,000 frtnyi összeget ajánlottak fel a hid létesítésére, mely Szlavoniát Baranyamegyével fogja összekötni.

A dobsinai-poprádi vasut kiépítésének támogatására Bobula János orsz. képviselő Szepesmegyétől 50,000 frt segélyt kért. A megyei közgyűlés 15,000 frtnyi segélyt ajánlott. A segély törzs-részvény-vétel alakjában adat- nek s ha a vasut 1894-ben nem épülne ki, a támogatás is elmarad.

Magyar hajóösszeköttetés Görög- és Franciaország között. Franciaország és több görög kikötő között az Adria társaság rendes össze- kötötést fog létesíteni. Az első gőzös a «B. Kemény» Korfuból és Santa- Maurából már 546 hordó bor rakományt vitt Rouenba.

A balaton-szent-györgy-somogy-szobbi vasutnál a munkálatokat, mihelyt az idő kitavaszodik, megkezdik. Az indóházak s a hidak felépítésé- hez a téglákat már nagyban szállítják.

A megszállott tartományokkal való postai forgalomban után- vételi levélszolgálat berendezése tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. mi- niszter rendeletet bocsátott ki, mely szerint márczius 1-től ajánlott levélpósta- i küldemények (levelek, kereszkötések stb.) a Boszniával, Hercegovinával és a novibazári pasalikkal való forgalomban utánvétellel is terhelhetők, még pedig 500 frt erejéig és ugyanazon módzatok és szabályok mellett, mint az Ausztriával való fargalomban.

Duna-Odera-csatorna. Említettük annak idején, hogy Hallier párisi építési vállalkozó cég egyesülve az ottani Letellier Frères céggel a Duna- Odera-csatorna előmunkálati engedélyéért folyamodott. Mint most a «Ke- reskedők Lapja»-nak Párisból jelentik, a Letellier frères cég visszalépett. És ezzel a csatorna terve ismét elaludt.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár f. hó 18-án tar- totta meg rendes évi közgyűlését Aebly Adolf elnökle alatt. Az igazgatóság jelentése szerint az 1892. évi eredmény igen kedvező, amennyiben az 1892. évi tiszta nyereség a múlt évi áthozattal együtt összesen 568,860 forint- ra rugott. Ebből leírásokra, jutalékokra és jótékonycélokra 63,518 frtot fordí- tanak; tartalékhoz 15,000, a társasági nyugdíjalaphoz 5000, rendkívüli jutal- mazásokra 2000 és a hivatalhelyiségek bővítésére 10,000 frtot fordítanak s 20,000 frtot a takarékpénztárnak 1896-ban tartandó félszázados jubileumára tartalékba helyeznek, míg a 8000 db részvény után *egyenként 52 forintos osz- talékot* (17 $\frac{1}{2}$ %) fizetnek ki. A közgyűlés az igazgatóság indítványait elfo- gadta és az igazgatóságnak, valamint a felügyelőbizottságnak a fölmentvényt megszavazta. Végül a megüresedett helyre igazgatósági tagnak ifj. Luczen- bacher Pált választották meg.

A pesti Viktoria-gőzmalom február 21-én tartotta közgyűlését. Az igazgatóság jelentése felemlíti, hogy a lefolyt üzleti év fölőtte kedvezőten kilátásokkal nyílt meg. A hazai buzapiac tulspekuláció színhelyévé vált, miáltal a buza-árak tulmagasságra lettek felcsigázva, később beállott a nagy árhanatlás, és ezáltal a kiviteli összeköttetéseket csak áldozatok árán lehe- tett fentartani. A lisztelárusítás a magas árakon beszerzett készletek szaka- datlan értékcsökkenéséből eredő veszteségek kikerülése végett különös körül- tekintést igényelt. Mindezek dacára az értékleírásokra eszközölt 65,000 frt után 187,151 frt 92 kr. haszon marad, melyből az igazgatóság és a felügye-

előbizottság jutalmazása, valamint a nyugdíj-alap dotálása után 160,454 frt 58 kr. marad a közgyűlés rendelkezésére. Ebből 120,000 frtot, részvényen- kint 20 frtos osztalékra; 25,000 frt a tartalékalapra megy, miáltal ez 400,000 frtra emelkedik; 2000 forinttal gyarapították a segélyalapot és a fennmaradt 13,454 frt 58 krt új számlára vizik át. — A közgyűlés az összes előterjesz- téseket elfogadta.

A felső-magyarországi bánya- és kohómű r.-t. f. hó 11-én tartotta Lánzy Leó elnökle alatt közgyűlését, mely az igazgatóság jelentését tuda- másul vette és a nyeremény felosztása tekintetében tett javaslatait jóvá- hagyta. E javaslatok szerint az értékcökkenési alapra 52,236 frt, a külön tartalék-számlára 3000 frt és a rendes tartalék-alapra 5.000 frt leiratott. Az osztalék 8%-ban (8 frt) állapított meg.

A déli vasut új tarifája, f. é. április 1-én lép életbe és ugyanakkor az összes eddig érvényben volt tarifák érvényüket veszítik. A barème, melyen az új dijszabás alapszik, a következő:

Egységitételek:

	Kezelési illeték 100 kg.-kint
Közönséges gyorsáru-osztály 2'00 kr.	} 10 kr.
Mérsékelt gyorsáru-osztály 1'00 "	
Különösen mérsékelt gyors- áru-osztály --- --- --- 0'7 "	
<i>Teheráru:</i>	
I. osztály --- --- --- 0'60 kr.	} 4 kr.
II. " 1-50 km. 0'50 "	
51-150 " 0'46 "	
151-300 " 0'42 "	
301-∞ " 0'40 "	} 4 "
Terjedelmes áruk osztálya 0'90 kr.	

A) osztály: a) 10,000 kgmnál kisebb súlyu kül- deményekre nézve:

1-150 km. 0'40 kr.	} 4 kr.
151-200 " 0'35 "	
201-350 " 0'30 "	
351-∞ " 0'22 "	

b) legalább 10,000 kg.-ért való díjizetés mellett:

1-150 km. 0'40 kr.	} 4 kr.
151-300 " 0'30 "	
301-∞ " 0'22 "	
B) osztály 1-50 " 0'33 "	} 4 "
51-100 " 0'20 "	
101-∞ " 0'18 "	
C) osztály 1-50 " 0'30 "	} 3'5 "
51-100 " 0'20 "	
101-∞ " 0'12 "	
1. külön dijsz. 1-50 " 0'40 "	} 4 "
51-∞ " 0'24 "	
2. külön dijsz. 1-50 " 0'33 "	} 4 "
51-400 " 0'22 "	
401-∞ " 0'12 "	
3. külön dijsz. 1-50 " 0'30 "	} 3'0 "
51-100 " 0'15 "	
101-200 " 0'12 "	
201-∞ " 0'10 "	

Az egységitételek és kezelési illetékek alapján a díjtételek megállapítása a tényleges távolságok után, miriaméter-övek szerint történik. A barème- szerű áruosztályok mellett a speciális forgalmak külön dijszabásokkal láttatnak el. Így nevezetesen továbbra is fenmarad a fél és egész kocsi- rakományokra szóló gyorsáru-dijszabás a jelenlegi díjtételekkel. Gyűjtő díj- szabás állítatik fel szintén fél és egész kocsi-rakományokra. Az állatforga- lom számára rakterületi dijszabás létesítetik, s kivételes dijszabások utján továbbra is rendelkezésre bocsátatnak azon speciális díjmérséklések, me- lyeket a déli vasut jelenlegi dijszabása keretében engedélyezett.

Pályázati hirdetmény.

A „Jászkerületi népbank és takarékpénztár”-nál üresedésben levő főkönyvelői állásra pályázat nyitattik.

Evi fizetés az első próbaévre 1000 frt, véglegesítés esetén 200 frt fizetés-emelés, valamint az alapszabályilag biztosított nyereséjuttalék, mely évenként körülbelül 500 frtot tesz ki.

Biztosítékul köteles 1000 frtot készpénzben vagy óvadékképes érték-papirokban letenni.

A pályázótól megkívántatik, hogy kereskedelmi akadémián nyert elméleti képzettséget, úgy a magyar nyelvbeni tökéletes jártasságot bírja. Önálló könyvelő és levelező legyen. Pályázók, kik hasonló intézetnél működtek, előnyben részesülnek.

Saiátkezüleg irt ajánlatok, a szaképzettséget, kort és eddigi alkalmazást igazoló okmányokkal felszerelve, f. évi márczius hó 20-ig a „Jászkerületi népbank és takarékpénztár” igazgatóságához czimzendők.

Az állás a megválasztás után f. évi április hó 1-ig tölthető be.

A megválasztott nyugdíjra igényt nem tarthat.

Jászberény, 1893 február hó 15-én.

A „Jászkerületi népbank és takarékpénztár” igazgatósága.

BUDAPESTI BANK-EGYESÜLET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

A „Budapesti bank-egyesület részvénytársaság” t. cz. részvényesei a f. évi márczius hó 4-én délutáni 3 órakor a társaság helyiségében (Erzsébet-tér 19. sz.) tartandó

RENDES KÖZGYÜLÉSRE

ezenel meghívotnak.

A közgyűlés tárgyai:

- Az igazgatóság jelentése a társaság mult évi üzleteiről.
- Az igazgatóság számadása és a megállapítandó osztalék fölötti indítvány.
- A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás- és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványnak megvizsgálásáról.
- Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény kiadása.
- Az alapsz. némely §§-ainak módosítása, illetve kiegészítése.
- Az alapszabályszerűleg kisorsolendő igazgatósági és választmányi valamint felügyelő-bizottsági tagok helyeinek választás utján való betöltése.

Az igazgatóság.

ALÁÍRÁSI FELHÍVÁS.

Aláírás 60.000,000 osztrák aranyforint névértékü

az 1876. évi márczius 18-án kelt törvénnyel (R. G. Bl. 35. sz. alkotott

császári királyi osztrák 4%-kal aranyban kamatozó adómentes állami járadék-kölcsönre.

Kibocsátva az 1892. évi augusztus 2-án kelt törvény alapján. (R. G. Bl. 130. sz.)

Az 1892. évi augusztus hó 2-án kelt törvénnyel a cs. és kir. osztrák pénzügyminiszter felhatalmazást nyert, az 1876. évi márczius hó 18-án kelt törvénnyel alkotott 4%-kal aranyban kamatozó járadék-kötvények eladása által, tényleges aranyban 183.450.000 osztrák arany forint beszerzésére szükségelt kölcsönnek felvételére. Az aláírásra kitűzött összeg ezen kölcsöntartozás egy részét képezi, mely külön e célra berendezett járadék-könyvbe fog bevezettni és a birodalmi tanács államadóssági ellenőrző bizottságának törvényes felügyelete alá helyeztetik. Ezen állami járadék-kötvények bemutatásra szólnak és 10.000, 1000 és 200 osztrák arany forintról szóló címletekben adatként ki. A kamatok, melyek teljesen adómentesek, fél-évenként, minden év április hó 1-én és október hó 1-én fognak az állami járadék-kötvényekhez tartozó szelvények bemutatójának

BECSBEN a cs. kir. államadóssági pénztárnál 8 frtos és 4 frtos osztrák vagy magyar veretü arany érmékben vagy hasonértékü külföldi arany érmékben kifizettni; vagy pedig a birtokos kívánságához képest

BERLINBEN a „Direction der Disconto-Gesellschaft” cz. intézetnél, a „Bank für Handel und Industrie” cz. intézetnél, a „Deutsche Bank” cz. intézetnél, S. Bleichröder bankháznál, M/m. FRANKFURTBAN M. A. von Rothschild & Söhne bankháznál, a „Filiale der Bank für Handel und Industrie” czimü intézetnél, a „Deutsche Vereinsbank” cz. intézetnél, STUTTGARTBAN a „Württembergische Vereinsbank” czimü intézetnél,

PÁRISBAN a „Banque de Paris et des Pays-Bas” cz. intézetnél, BRÜSSELBEN a „Banque de Paris et des Pays-Bas, Succursale de Bruxelles” cz. intézetnél, BASELBEN a „Basler Handelsbank” cz. intézetnél, ZÜRICHBEN a „Schweizerische Kreditanstalt” cz. intézetnél, AMSTERDAMBAN az osztrák-magyar consulatnál

fognak kifizettni. A 4%-kal aranyforintban kamatozó osztr. állami járadék-kölcsönre vonatkozó összes hirdetmények a „Wiener Zeitung” czimü lapon kívül még négy — ezek közt két berlini és egy frankfurti — külföldi lapon fognak közzétettni.

Az aláírás hétfőn, 1893. évi február hó 27-ik napján:

AMSTERDAMBAN A. Gansl bankháznál, Lippmann, Rosenthal & Cie bankháznál,

ANTWERPENBEN a „Banque d'Anvers” cz. intézetnél,

BRÜSSELBEN a „Banque de Paris et des Pays-Bas, Succursale de Bruxelles” cz. intézetnél,

BASELBEN a „Basler Bankverein” cz. intézetnél, a „Basler Handelsbank” cz. intézetnél, von Speyr & Co. bankháznál,

GENFBEN a „Crédit Lyonnais, Agence de Genève” czimü intézetnél, a Lombard, Odier & Co. bankháznál,

ZÜRICHBEN a „Schweizerische Kreditanstalt” cz. intézetnél, a „Züricher Kantonalbank” cz. intézetnél, az „Aktiengesellschaft Leu & Co. czimü intézetnél fog az ezen intézetek és bankházak által közzéteendő feltételek mellett, továbbá

BECSBEN S. M. v. Rothschild bankháznál, a „K. K. priv. Oesterr. Creditanstalt für Handel und Gewerbe” cz. intézetnél, valamint ezen most nevezett intézetnek Brünn, Lemberg, Prága, Triest és Troppauban levő fiókjainál,

BUDAPESTEN a Magyar Általános Hitelbanknál, BERLINBEN a „Direction der Disconto-Gesellschaft” czimü intézetnél, S. Bleichröder bankháznál, a „Bank für Handel und Industrie” czimü intézetnél,

DARMSTADTBAN a „Bank für Handel und Industrie” cz. intézetnél, M/m. FRANKFURTBAN M. A. von Rothschild & Söhne bankháznál, a „Filiale der Bank für Handel und Industrie” cz. intézetnél,

BOROSZLÓBAN a „Schlesischer Bank-Verein” cz. intézetnél, E. Heilmann bankháznál,

KÖLNEN Sal. Oppenheim jun. & Co. bankháznál,

DRESDÁBAN a „Dresdner Bank” cz. intézetnél, a „Sächsische Bank zu Dresden” cz. intézetnél,

HAMBURGban a „Norddeutsche Bank in Hamburg” cz. intézetnél,

L. Behrens & Söhne bankháznál, M. M. Warburg & Co. bankháznál,

KARLSRUHEBEN a „Filiale der Rheinischen Creditbank” cz. intézetnél,

LIPCSÉBEN az „Allgemeine Deutsche Credit-Anstalt” cz. intézetnél,

a „Leipziger Bank” cz. intézetnél,

MÜNCHENBEN a „Bayerische Hypotheken und Wechselbank” czimü intézetnél, Merck, Finck & Cie bankháznál,

NÜRNBERGBEN a „Königliche Hauptbank” cz. intézetnél,

STUTTGARTBAN a „Württembergische Bankanstalt, vorm. Pflaum & Co. cz. intézetnél, a „Württembergische Vereinsbank” cz. intézetnél

az alább következő feltételek mellett és az egyes aláírási helyeknél szokásos üzleti órák alatt eszközöltetni:

1. Az aláírás az aláírási felhíváshoz csatolt mintával történik. Ily minták minden egyes aláírási helynél díjmentesen kaphatók. Minden egyes aláírási helynek fenn van tartva a jog azon összeget megállapítani, a melynek erejéig az egyes aláírások tekintetbe vétetnek.

2. Az aláírási ár 98¹/₂%-kal van megállapítva, hozzáadva az átvétel napjáig járó 4%-os folyó kamatokat; az aláírási ár német birod. markban és pedig 1 arany forint = 2 márkával értékarányban fizetendő.

3. Az aláírás alkalmával a jegyzett névérték öt százaléka biztosítéképen leteendő, vagy készpénzben vagy a napi árfolyam szerint számítandó olyan értékpapirokban, a melyeket az illető aláírási hely elfogadhatónak talál.

4. Az átengedés az aláírás befejezte után az aláírók értesítésével, lehető rövid idő alatt megtörténik. Ha az átengedés az aláírásnál kevesebbet tenne, a biztosíték felesleges része haladéktalanul visszaadatik.

5. Az aláíró az aláírására átengedett kötvényeket folyó évi márczius hó 15-ik napjától kezdve legkésőbb folyó évi május hó 31-ik napjáig átvenni tartozik. Szabadságában áll azonban az aláírónak a nekik átengedett kötvényeket a kitűzött határidőn belül részösszegekben is átvenni. A teljes átvétel megtörténte után a letett biztosíték elszámoltatik, illetőleg visszaadatik.

6. Az átvételnek ugyanazon aláírási helyen kell történnie, a melynél az aláírás eszközöltetett.

Budapest, 1893 február havában.

Magyar Általános Hitelbank.

Közgyűlési meghívó.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az 1893. évi márczius 19-én vasárnap d. e. 10 órakor a bank helyiségében (V., nádor-utca 12. sz.) tartandó

HUSZONÖTÖDIK RENDES KÖZGYŰLÉSRE

meghívatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1892. évi üzleteiről.
2. Az igazgatóság számadása az 1892. üzlet-évről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hováfordítása iránt.
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. Határozathozatal a tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
5. Igazgató választása.
6. Igazgató-tanácsos választása.
7. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdíjának megállapítása.

A közgyűlésen minden részvényes **husz** darab letett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazatra jogosult t. cz. részvényesek felhívatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlésre kitűzött határrnap előtt **14 nappal Budapesten** a Magyar Általános Hitelbanknál vagy **Bécsben** a cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézetnél vagy S. M. von Rothschild bankháznál letétbe tegyék.

A részvények számröndben összeállítva a benyújtó által önkézőleg aláírt jegyzék kíséretében nyujtandók be.

E jegyzék Budapesten **két**, Bécsben **három** példányban állítandó ki. E jegyzék egy példány a benyujtónak az átvétel elismerésével visszaadatik. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyűlés után visszaszolgáltató. A közgyűlésre belépti jegyű szolgáló igazolvány **Budapesten** közvetlenül a letétel alkalmával, **Bécsben** 8 nappal a közgyűlés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbízott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláírni tartozik.

A mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt **8 nappal** a közgyűlés előtt Budapesten az intézet helyiségeiben, Bécsben a cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és ipar hitelintézetnél és S. M. von Rothschild bankháznál a részvényesek rendelkezésére bocsátatik.

Budapesten, 1893 február 15-én.

Az igazgatóság.

MEGHÍVÓ

a magyar leszámítoló- és pénzváltó-banknak

1893. évi márczius hó 7-ik napján déli 12 órakor a polgári kereskedelmi testület nagytermében (Budapest, V. ker., Eötvös-tér 1. sz. a.) tartandó

XXIII. rendes közgyűlésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1892. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és megállapítandó osztalék feletti indítványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az alapszabályok által elkészített számadás s mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal a tárgyak felett és a felmentvény kiadása az igazgatóság s a felügyelő-bizottság részére.
5. Az igazgatóság javaslatai a részvénytőke felemelése iránt s kapcsolatban ezzel.
6. A részvények névértékének a darabok összetevése általi felemelése, egyidejűleg azoknak kicserélése korona értékre szóló részvényekre.
7. Alapszabály-módosítások.

Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésben részt venni kívánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb f. évi márczius hó 4-ig a társaságnál Budapesten, vagy az Union Banknál Bécsben letétmennyezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1893 február 27-től kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapesten, 1893 február hó 16-án.

Az igazgatóság.

Birtokvétel!

Készpénzfizetés mellett azonnali megvételre kerestetik egy nemesi

birtok

100.000—300.000 forint értékig. Szép **kastély**, jó karban levő gazdasági épületek, I. rendű **szántóföld** és **ép erdőség** megkivántatik. Ajánlatok e címre küldendők:

Richard Patz, Wien, Wieden,
Margarethenstrasse 12.

Minták
bárhová ingyen és bérmentve.

Elismert legjobb és modern

POSZTÓSZÖVETEK

MORIZ SCHWARZ
cs. és kir. szab. posztó- és gyapjuszövetáru-raktárában
Zwittau, Brünn mellett.

Egyenruha-szövetek, vízmentes loden és vadászposztók. Peruvienne és Doszking szalon-ruhákhoz. Uti plaidek, stb. **Női ruhaszövetek**, minden újdonság gazdag választékban.

*
Mintakönyvecskék
szabó uraknak kölcsön bérmentetlenül.

Különböző méretű minták és modiszóvetek minden és modiszóvetek elismerési iratok minden társaságban közzé.

Ujdonságok díjazás és selyem-maléyekben.

Minden birtokvételre állítottó vételre.

AZ ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT BUDAPESTEN

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitűnő gépeit és talajmivelő eszközöket ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácsccsal szívesen és díjmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kívánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váczí-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedettik.

Levél-czim:

Első magyar gazdasági gépgyár részvénytársulat
Budapesten, külső váczí-ut 7.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetésekert nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

MELY TISZTA BORBÓL
készül és ezért a közönség
legkedveltebb itala,

Központi iroda: Budapesten, külső váczí-ut 23.

mindenütt kapható.